

Ludmiła Romaszchenko

Czerkaski Uniwersytet Narodowy im. Bohdana Chmielnickiego, Ukraina

LITWA W ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI DYMITRA CZEREDNICZENKI

Twórczość ukraińskiego pisarza Dymitra Czeredniczenki (ur. 30 listopada 1935 roku we wsi Mieżyrycz rejonu kaniowskiego w obwodzie czerkaskim), reprezentanta „sześćdziesiątników”, jest bardzo wszechstronna: to poeta, prozaik, tłumacz, pedagog, historyk sztuki. Jest on autorem ponad 36 zbiorów poezji, prozy, przekładów z języka rosyjskiego, białoruskiego, czeskiego, słowackiego, mongolskiego, łotewskiego i, w szczególności, języka litewskiego.

Zainteresowanie tematyką litewską pojawiło się u Dymitra Czeredniczenki jeszcze w czasach radzieckich, kiedy szczególną uwagę zwracano na związki między narodami wielokulturowego kraju. Wspomina o tym sam pisarz:

Moim marzeniem były podróże po Nadbałtyce i w 1970 roku przybyłem na Litwę. Trafiłem na Boże Narodzenie, wszyscy świętowali. Poznałem wtedy wielu Litwinów i oni niezwykle mnie zainteresowali¹.

Kontekst litewski w twórczości Czeredniczenki jest niezwykle szeroki: utwory oryginalne, które powstały w wyniku zakochania się ukraińskiego autora w Litwie (jej kulturze, historii, współczesności, mających wiele wspólnego z Ukrainą), przekłady, artykuły krytyczne i publicystyka, kontakty z przedstawicielami kultury litewskiej. Niestety, krytyka nie rozpieszcza go jednakże swoją uwagą, co uzasadnia potrzebę niniejszych badań.

Tematyka litewska zajmuje sporo miejsca w zbiorze *Sad* (1983), zawierającym osobny rozdział pod tytułem *Litwa*, do którego zostały włączone oryginalne utwory (*Do Litwy*, *Litwa*) i przekłady. Tak oto w wierszu-prześłaniu *Do*

¹ Д. Чередниченко, *Український народний рух ми привезли з Литви*, <http://virchi.narod.ru/poeziya2/cherednichenko.htm>. Tu i dalej przekład z ukraińskiego mój.

Litwy Dymitr Czeredniczenko zwraca się do obrazów-symboli, składających się na duchowy kod narodu: ukraińskiego (Droga Mleczna, rzeka *Sławuta* [Dniepr], drzewo *wierzba*) i litewskiego (*Gedymin*, *Niemen*, sosna).

Лину
на крилах зозулі...
Наді мною
пташина дорога –
Чумацький Шлях...
І піді мною
дорога пташина –
купави засіяли зорями шлях:
повився веселою стрічкою
до вершин Гедімінаса,
у Німан впадає...

Tytuł owego wiersza i jego obrazy poetyckie przypominają utwór współczesnego pisarza ukraińskiego Dmytra Pawłyczki *Do Litwy* (1990), w którym poeta uczcił odzyskanie niepodległości przez sąsiednie państwo, co dla Ukrainy stanowiło jeszcze wtedy zaledwie dość odległą perspektywę: *Литво! Як жаль, що ти мені не рідна мати, / Що я – печальний син печальної раби... / Стражденнице моя, не падай на коліна, / Порвалась на тобі імперії ухва./ Дух Донелайтіса, незламність Гедиміна / Нехай тебе ведуть – ти вільна, ти жива!*².

Szczególnie należy wyróżnić właśnie wiersz *Litwa*, w którym Czeredniczenko odtwarza momenty szczytowe dramatycznej i bohaterskiej historii bałtyckiego narodu (*Литва – порога камінь сталий, / У хмарі крапля дощова./ Вогонь, який самі розклали, / В яким згораємо – Литва./ Литва – вона й з поганським міфом, / Литва – з наругою панів./ Литва – й нещадність динаміту, / Що на повстанському вогні./ Оплакано всі луки й ріки / В литовських жалібних плачах./ Революційний дух покликав – / І в підземеллях не прочах»), który ma wiele wspólnego z ukraińskim (*Ми всі там – углибу – родились / Під жалом буйної коси. / І нас усіх Литва зростила, / Мов жито лан заколосив... / Хоч будь-коли з Литви пішли ми, / Ми знов повернемось в Литву*), co pozwala pisarzowi odczuwać rodzinną więź z Litwą, więź nierozzerwalną aż do śmierci (*І там, де опочинуть ноги, / Моя де ляже голова, / Там не пишіть ім'я могого, / Там, люди, напишіть: Литва*).*

² Д. Павличко, *Ялівець*, Київ 2004, с. 196.

Szczegółnej ostrości i wyrazistości, emocjonalności w eksponowaniu uczuć podmiotu dodaje wymowna anafora «*Litwo*».

Do przekładu autor wybierał głównie te utwory, w których podejmowany jest temat poety i poezji, częstokroć w nierozzerwalnym związku z tematyką patriotyczną (V. Mozūriunas *Do Tarasa Szewczenki*, J. Marcinkevičius *Życie poety*, J. Nekrošius *Nauki*, M. Martinaitis *Fragment*, E. Matuzevičius *Zapis w dzienniku*); temat wojny, która pochłonęła miliony istnień ludzkich, jako że sam pisarz należy do pokolenia tych, którym przypadł w udziale gorzki los – „osmalonego” przez wojnę dzieciństwa (M. Karčiauskas *Już porzewiały twe zabawki...*, V. Reimeris *Do tych, którzy mają lat dwadzieścia*).

Na liście przekładów Dymitra Czeredniczenki znajdziemy ponad 70 autorów litewskich, zresztą o różnym stopniu popularności. Wśród nich – M. Vainilaitis (*Mój bursztynek*, 1980), J. Marcinkevičius (*Poezje*, 1981), A. Maldonis (*Bursztyn i róże*, 1984), M. Martinaitis (*W jasności serca*, 1985), J. Nekrošius (*Cztery słowa*, 1990), K. Donelaitis (poemat *Rok*, 1989), Vytautas Jurgis Bubnys (powieść *Godzina losu*, 1986), V. Mykolaitis-Putinas (*Powstańcy*, 2002), A. Puišytė (dramat *Czarna królowna*, 1993), L. Jacinevičius (*Polowanie na ogień*, *Ballada o Monice*, 1988), J. Grušas (*Herkus Mantas*, 2002), J. Aputis (tryptyk nowelistyczny *Zielony zakręt czasu*, 2004), V. Račickas (tetralogia dla dzieci *Przygody Kapcia*, 2007; *Nowe przygody, albo Kapeć-2; Pierwszy list miłośny, albo Kapeć-3; Stary znajomy, albo Kapeć-4*, a także *Ona ma na imię – Hinna, Hinna chce do domu i Hinna w domu*), V. Landsbergis (opowieści *Niedźwiadek Zita*, 2009; *Miłość konia Dominikasa*, 2011), J. Avyžius (*Przygody i wyczyny Barda*, 2009), J. Čiurlionytė (*Rozmowy o Čiurlionisie*), M. Martinaitis (*Ballady Kukutisa*), E. Mieželaitis, P. Širvys, J. Žemaitė. Razem z M. Karčiauskasem translator przygotował antologię poezji litewskiej (1985) i przełożył księgę litewskich bajek ludowych pod tytułem *Czarodziejski pierścień* (2006).

Dymitr Czeredniczenko fascynował się także twórczością Čiurlionisa. Poświęcił mu artykuł *Wielki Čiurlionis: z Litwy na Ukrainę*. Pisarz ukraiński zachwyca się tutaj wszechstronnym talentem litewskiego mistrza, który widział barwy dźwięków i słyszał melodie kolorów:

Tę potężną legendę, której na imię Čiurlionis, chronię w swej duszy i wyznaję ją przez całe życie. Już nawet nie pamiętam, kiedy po raz pierwszy dotknąłem jej czarodziejskiej głębi i jej wielkiego uroku. Jednakże znaczące były dla mnie dni (27 i 30 grudnia 1970 r.), kiedy oko w oko spotkałem się z tym nieporównywal-

nym cudem – z początku w Wilnie, potem w Kownie (po pięciu latach – w Drukiennikach)³.

Pisarza ukraińskiego urzeka twórczość Čiurlionisa, w której przejawia się organiczna synteza sztuk (muzyka i malarstwo), a także głęboka myśl filozoficzna, wyrażona za pośrednictwem języka symbolicznego. Największą uwagę przykuwają obrazy: *Zamek* (zdumiewa śmiałe spojrzenie twórcy obrazu w przyszłość: widok zamku w rozproszeniu promieni słonecznych – symbolizujący Litwę, którą, bez względu na różne doświadczenia, niewątpliwie oczekuje szczęśliwy los); *Jeździec* (przedstawiony zostaje słoneczny jeździec z mieczem, niosący się nad starym grodem ku lepszemu życiu⁴); *Królowie* (olbrzymy-królowie, ufnie i troskliwie trzymający na rękach Litwę, wywołują w Czeredniczenko współczesne skojarzenia: pisarz marzy o tym, żeby odpowiedzialni królowie trzymali w rękach władzę na Ukrainie).

Jednakże pisarz ukraiński u podstaw wszystkich rodzajów twórczości Čiurlionisa widzi przede wszystkim poezję:

(...) był on poetą we wszystkich wcieleniach, dlatego też syntetyzował za pośrednictwem swojej osobowości, swojej twórczości i muzykę, i malarstwo, i poezję. On przemawiał jako poeta także przez swoje płótna i sonaty, i utwory literackie, a nawet badania i listy. Swobodnie obracając się we wszystkich sztukach, także swobodnie korzystał z tworzywa tych sztuk, jednakże siłą energetyczną wszystkich dzieł była jego dusza – dusza wielkiego Litwina, który wiedział, po co przyszedł na świat⁵.

Właśnie dlatego Czeredniczenko opracował i przełożył zbiór utworów «wielkiego Litwina» (*Szlak Čiurlionisa*, 1996), uważając, że jest on nader bliski Ukraińcom i jako artysta, i jako obrońca narodowego kodu duchowego.

Czeredniczenko to nie jedyny wśród ukraińskich pisarzy zakochanych w twórczości Čiurlionisa. Unikalne dziedzictwo malarza i kompozytora zainspirowało także wspomnianego powyżej Dmytro Pawłyczkę: w cyklu poetyckim *Litewski las* (1965) zachwyca się on twórczością Čiurlionisa, polemizu-

³ Д.Чередниченко, *Великий Чюрльоніс: від Литви до України*, „Золота пектораль”, 2014, 18 жовтня.

⁴ Jak wiadomo, mknący jeździec przedstawiony jest w herbie *Pogoń Litewska*, otrzymanym przez miasto w czasach Wielkiego Księstwa Litewskiego i wyżłobionym na murach Ostrej Bramy (jest to odzwierciedlone także we współczesnym herbie państwowym Litwy), co inspirowało wielu pisarzy: T. Szewczenkę, I. Dracza, M. Bogdanowicza.

⁵ Д.Чередниченко, *Великий Чюрльоніс: від Литви до України*, „Золота пектораль”, 2014, 18 жовтня.

jącego z kanonami gotyku, wyraża w dodatku poglądy panteistyczne, szeroko wykorzystując folklorystyczno-balladowy chwyt metamorfozy „człowiek – drzewo”⁶.

W kręgu zainteresowań Czeredniczenki-tłumacza znajduje się też proza autorów litewskich, na przykład tragedia historyczna w pięciu aktach *Herkus Mantas* (1957) Juozasa Grušasa (1901–1986), będąca „arcydziełem literatury litewskiej XX wieku”⁷. Wybór utworu dla przekładu był zapewne nieprzypadkowy: opowiada się w nim o tragicznym losie wodza Natangów, który stanął na czele powstania pruskiego przeciwko niemieckiej ekspansji i przymusowej chrystianizacji, przypominającym dramatyczne dzieje wielu bohaterów ukraińskich, którzy walczyli o wolność swojego narodu (Naliwajko, Sirko, Chmielnicki i inni). W utworze autora litewskiego poruszony jest także szereg problemów społeczno-politycznych i moralno-egzystencjalnych, które dość systematycznie oswaja ukraińska proza i poezja współczesna: relacje naród i wódz, prywatne i społeczne, wierność i zdrada, miłość i obowiązek, wiara prawdziwa, dobrowolna i narzucona.

Osobowość Herkusa Monte została tu przedstawiona zgodnie z zachowanymi źródłami historycznymi, częściowo według kroniki historycznej z XIII wieku, którą napisał duchowny Zakonu Krzyżackiego, Piotr z Duisburga. Jednakże dramatopisarz ostrożnie wykorzystuje dostępny materiał, uwzględniając w jakimś stopniu jego tendencyjność, o czym sam informuje w przedmowie do dzieła.

Historia potwierdza, że Monte spędził dziesięć lat jako zakładnik w Magdeburgu, gdzie go ochrzczono. Po powrocie do ojczyzny Monte stanął z początku na czele plemienia Natangów, później zaś wszystkich pruskich powstańców w ich walce z Zakonem Krzyżackim.

Los Montego częściowo przypomina los architekta Siwooka w powieści *Cudo*, która wyszła spod pióra wybitnego ukraińskiego powieściopisarza historycznego Pawła Zahrebelnego [*notabene*, J. Grušas i P. Zahrebelnyj (1924–2009) przeżyli tyle samo – po 85 lat]. Siwooka także wzięto do niewoli, przymusowo ochrzczono, lecz w duszy pozostał on poganinem. Spędziwszy sporo czasu w Bizancjum, gdzie zgłębiał tajemnice budowy świątyń, ów majster, po powrocie do ojczyzny, postanowił uwiecznić swój talent, tworząc prawdziwe

⁶ Bardziej szczegółowo patrz o tym w: Л. Ромащенко, *Диалог культур: балтийские мотивы в творчестве украинских писателей-шестидесятников*, [в:] *Менініс текстас: Сувокімас. Аналізе. Інтерпретація*, Vilnius 2010, s. 210-217.

⁷ Ю. Клиценко, *Образ крестоносцев в литовской культуре*, „Известия науки”, 2004, 4 мая.

cudo, niemające bezpośrednich analogii w architekturze bizantyjskiej – Sobór Świętej Zofii w Kijowie.

W dramacie Juozasa Grušasa zachowały się także imiona realnych postaci historycznych: Koltis, Ragunas, Pomandis, Eisutis, Samilis. Zgadza się z kroniką Duisburga także opowiadanie o niezwykłym okrucieństwie Krzyżaków: w zamku w Lancaster spalono trzydziestu wodzów pruskich, komtur z Elbingu (przywódca oddziału braci zakonnej) wykuł oczy dwunastu dzieciom-zakładnikom (podobne sceny okrucieństwa w imię wiary przedstawione są także we wspomnianej powieści P. Zahrebelnego, również osnutej na źródłach kronikarskich: wojownicy księcia Włodzimierza po odmowie mieszkańców Radogoszczy uznania władzy księcia i przyjęcia chrześcijaństwa spalili miasto; by uczcić swoje zwycięstwa nad Bułgarami, bizantyjski imperator Bazyli kazał przyprzewadzić do stolicy tysiąc jeńców i ich oślepić).

Herkus Monte jest przedstawiony w dramacie przede wszystkim jako wódz powstańców, utalentowany strateg (z początku obrano go wodzem powstańców Natangów, później zaś stanął on na czele wszystkich powstańców pruskich): przebywając w Magdeburgu oswoił tajemnice krzyżackiej sztuki wojskowej. Rolę Mantasa w wojnie wyzwolenczej narodu pruskiego oraz jego sukcesy strategiczne podkreśla jego towarzysz w bitwie Koltis: „Tylko ty zjednoczyłeś wszystkie plemiona pruskie i wlałeś w nie pragnienie wolności!.. Dotychczas nie mieliśmy głównodowodzącego... Teraz ty zjednoczyłeś wszystkie plemiona, wygrałeś wszystkie bitwy, podniosłeś się sam. Tyś niby słońce dla wszystkich Prusaków”⁸.

Dla Montego dobro ojczyzny jest ponad wszystko, droższe od szczęścia osobistego. Wynika to z rozmowy Montego z kochaną Krystyną („Krystyno! Kiedy przysięgałaś, wiedziałaś, czym dla mnie są Prusy! I wiedz teraz – ja walczę o wolność Prus, nie zaś o swoją rodzinę” [23]).

Także Bogdan Chmielnicki przewodził wojnie wyzwolenczej narodu ukraińskiego, żeby się zemścić za naigrywanie się z niego szlachty polskiej, nie tylko za krzywdę osobistą, jak to przedstawiają niektórzy badacze i pisarze polscy, na przykład Teodor T. Jeż (Zygmunt Miłkowski) w powieści *Burzliwe czasy*.

Następny dialog Montego i Samilisa jest istotny i z punktu widzenia problemu rozwarstwienia społecznego w ruchu narodowowyzwoleńczym, i ze względu na problem nieszczerego patriotyzmu – pseudopatriotyzmu. Towarzysz w bitwie, który później zostanie zdrajcą, Samilis, zarzuca Montemu to, że ten

⁸ Ю. Грушас, *Геркус Мантас. Трагедія*, „Рідний край”, 2003, №2 (9), с. 25. Dalej, odsyłając do niniejszego wydania, stronę ukazujemy w tekście.

daje biednym powstańcom dużo nadziei. Bojarzyn wątpi w to, że po wojnie jego czeladnicy, zaznawszy ducha swobody, zechcą wracać do swoich gospodarzy, na co Herkus odpowiada: „Ciebie, Samilisie, interesują gniazda i majątki, mnie zaś – Prusy i Prusowie” [21]. Odpowiedź jest zbieżna z postawą pisarza ukraińskiego Iwana Franki (a także Tarasa Szewczenki, Iwana Dracza i innych), piętnującego pokazowy pseudopatriotyzm (problem aktualny we wszystkich czasach, zwłaszcza w obecnych realiach ukraińskich):

*Ти, брате, любиш Русь,
Як хліб і кусень сала, –
Я ж гавкаю раз в раз,
Щоби вона не спала.
Бо твої патріотизм –
Празнична одежина,
А мій – то труд важкий,
Гарячка невдержима.
Ти, брате, любиш Русь,
Як дім, воли, корови, –
Я ж не люблю її
З надмірної любови.*

Obraz Herkusa sporo zawdzięcza cechom charakterystycznym dla bohatera bylin, obdarzonego niemałą siłą: „Herkusa nie pokona nawet chrześcijański diabeł. Mówią, że jeszcze jako małego okurzała go matka niedźwiedzim włosem” [16]. Według tradycji eposu bylinowego modelowany jest w utworach pisarzy ukraińskich także obraz atamana koszowego Sicy Zaporoskiej, Iwana Sirki⁹ – nieprześcignionego stratega swoich czasów, który wyróżnił się pochodami na Turków; o nim także krążyły legendy. Urodził się jakoby od razu z zębami (żeby gryźć wrogów), przez co wszystkich nastraszył. Nie miały się go ni kula, ni miecz, uważano go za wilkołaka, który może przemieniać się w wilka. Był on „wielkim znachorem” (*характерник* – tak nazywali się słudzy pogańskiej bogini Chaary; według współczesnych pojęć mag albo ekstrasens), to znaczy kimś obdarzonym nadprzyrodzonymi zdolnościami. Władał wiedzą tajemną i różnymi umiejętnościami: znajdował skarby, zamawiał rany, martwych stawiał na nogi, połamami kaftana łowił kule w locie, mógł w okamgnieniu przenosić się z miejsca na miejsce. Uważało się nawet, że wielcy znachorzy potrafią prze-

⁹ Sirko – jedna z głównych postaci znanego obrazu rosyjskiego malarza Ilji Repina: *Zaporożcy (Zaporożcy piszą list do sultana tureckiego)*.

mieniać się w wilki. W czasach przedchrześcijańskich boga-gromowładcę Perkuna przedstawiano w towarzystwie dwóch wilków albo psów gończych. Właśnie o przemianie w psa gończego mówią legendy o atamanie Sirce. Nieprzypadkowo słowo «cipko» – to jeden z epitetów wilka.

Juozas Grušas interpretuje historyczną postać Herkusa Montego, uwzględniając także jego życie prywatne. Ważny wątek stanowią osobiste więzi bohatera z córką magdeburckiego wielkorządcy, Krystyną. Monte jawi się nie tylko jako heroiczny wódz pruski, lecz także jako zwyczajny człowiek, któremu nic, co ludzkie, nie jest obce. Taka interpretacja zakłada osobowościowy, «uczłowieczony» sposób wyjaśnienia okoliczności ważnego procesu historycznego, zaś bohatera niepamiętnych wydarzeń czyni bardziej ludzkim i zrozumiałym. Na zarzuty współtowarzyszy, że splamiła go miłość do chrześcijanki – córki napuszonego barona, nie wierzącej w bogów pogańskich, odpowiada on, że gotów jest zrezygnować z obowiązków wodza: „Jestem tylko człowiekiem, wy zaś potrzebujecie bohaterów” [25].

Konflikt między miłością a obowiązkiem (między przedstawicielami różnych, często poważnionych ze sobą obozów i stanów) stał się już tradycją w literaturze. Przypomnijmy: Andrij i panienska-szlachcianka, córka wojewody kowieńskiego w *Tarasie Bulbie* Mikołaja Gogola, Bohun i Helena w powieści *Ogniem i mieczem* Henryka Sienkiewicza. Relacje wzajemne Herkusa i Krystyny w dramacie przypominają kolizje miłosne Chmielnickiego i Heleny w utworach ukraińskich i polskich autorów o Chmielnickim (P. Zahrebelnyj, L. Kostenko, T. T. Jeż i in.).

W skomplikowanych stosunkach Herkusa i Krystyny zakodowany jest jeszcze jeden ważny problem – wiary prawdziwej, dobrowolnej i pozornej, udawanej, narzuconej. Herkus – to przeciwnik wymuszonego nawracania się na wiarę (wspomina o swoim gorzkim doświadczeniu). Na propozycję swoich towarzyszy, którzy uważają, że Krystyna powinna przyjąć wiarę pruską, odpowiada: „Po co ją zmuszać? W Magdeburgu zmuszono mię przyjąć chrześcijaństwo, czyż zacząłem w wyniku wierzyć w chrześcijańskiego boga? Nie! Chrześcijanie poniżyli tylko sami siebie w moich oczach. Poniżyli też swojego boga, do którego szanowania, jak z tego wynika, trzeba przymuszać knutem” [25].

Problem wymuszonego przyjmowania chrześcijaństwa znalazł odbicie także w utworach wielu ukraińskich pisarzy, nie tylko wspomnianego wyżej Zahrebelnego. Powieściopisarz historyczny R. Iwanczenko uważa, że niektóre negatywne cechy ukraińskiego charakteru narodowego – dwulicowość i łatwość przystosowania – mają swoje korzenie w epoce przymusowej chrystianizacji:

naród zmuszony był do tego, by przyjąć chrześcijaństwo jako wiarę oficjalną, wielu zaś w duszy pozostawało poganami. Świadectwem tego procesu są zachowane dotychczas obrzędy i tradycje pogańskie [na przykład: święto Iwana Kupały, Zapusty, ukraińskie pieśni obrzędowe: „kolędy” (ukraińskie «колядки»), „szczedrywki” (ukr. «щедрівки»), pieśni Kupały].

Problem wiary prawdziwej i pozornej w dramacie Gruśasa należy, jak nam się wydaje, omawiać szerzej, nie tylko w aspekcie religijnym: tylko dobrowolna wiara jest prawdziwa, autentyczna, czyli silna i długowieczna, zaś narzucona okazuje się wiarą pozorną i dlatego – skazaną na zanikanie.

Zasługi Dymitra Czeredniczenki dla kultury litewskiej doczekały się należytej oceny: został on nagrodzony Certyfikatem Zasługi Prezydium Rady Najwyższej Litewskiej SRR (1988), orderem Wielkiego Księcia Litewskiego Gedymina III Stopnia (1996), nagrodą Litewsko-Ukraińskiej Fundacji Kultury imienia Tarasa Szewczenki (1999, 2006), Krzyżem Rycerskim «Za Zasługi dla Litwy» (2003). Niestety, jego twórczość, jak też literatura litewska i związki ukraińsko-litewskie, nie stały się przedmiotem bacznej uwagi literaturoznawców, w dodatku w takim czasie, kiedy na Litwie zauważalne jest wzmożone zainteresowanie Ukrainą. Pozwala to badaczom na ironizowanie na ten temat: widocznie odległość z Wilna do Kijowa jest mniejsza niż od Kijowa do Wilna...

Bibliografia

- Ю. Грушас, *Геркус Мантас. Трагедія*, „Рідний край”, 2003, №2 (9).
- Ю. Клиценко, *Образ крестоносцев в литовской культуре*, „Известия науки”, 2004, 4 мая.
- Д. Павличко, *Ялівець: Поезії*, Київ 2004.
- Д. Чередниченко, *Великий Чюрльоніс: від Литви до України*, „Золота пектораль”, 2014, 18 жовтня.
- Д. Чередниченко, „Український народний рух ми привезли з Литви”. <http://virchi.narod.ru/poeziya2/cherednichenko.htm>.

Ludmiła Romaszczenko*Czerkaski Uniwersytet Narodowy im. Bohdana Chmielnickiego***LITWA W ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI DYMITRA CZEREDNICZENKI**

Twórczość ukraińskiego pisarza Dymitra Czeredniczenki (ur. 30 listopada 1935 roku we wsi Mieżyricz z rejonu kaniowskiego w obwodzie czerkaskim), reprezentanta „sześćdziesiątników”, jest bardzo wszechstronna: to poeta, prozaik, tłumacz, pedagog, historyk sztuki. Jest on autorem ponad 36 zbiorów poezji, prozy, przekładów z języka rosyjskiego, białoruskiego, czeskiego, słowackiego, mongolskiego, łotewskiego i, w szczególności, języka litewskiego.

Kontekst litewski w twórczości Czeredniczenki jest niezwykle szeroki: obejmuje utwory oryginalne, które powstały w wyniku zakochania się ukraińskiego autora w Litwie (jej kulturze, historii, współczesności, mających wiele wspólnego z Ukrainą), przekłady, artykuły krytyczne i publicystykę, kontakty z przedstawicielami kultury litewskiej. Niestety, nie rozpieszcza pisarza swą uwagą krytyka, co dobitnie uzasadnia potrzebę niniejszych badań.

Badaczka szczególnie wiele uwagi poświęca tragedii historycznej Juozasa Grušasa *Herkus Mantas* (1957), przełożonej przez Czeredniczenkę na język ukraiński.

Ludmila Romaščenko*Čerkasų universitetas, Ukraina***LIETUVA D. ČEREDNIČENKO GYVENIME IR KŪRYBOJE****Santrauka**

Straipsnyje nagrinėjami lietuviškieji motyvai, atspindintys Dmitrijaus Čeredničenko, ukrainiečių rašytojo, šešiasdešimtųjų metų kartos atstovo, kūryboje. Analizuojamos priežastys, kurios pažadino autoriaus susidomėjimą lietuviškąja tema. Skiriamas dėmesys originaliems kūriniams bei poezijos ir prozos vertimams. Detaliau yra nagrinėjamas J. Grušo tragedijos *Herkus Mantas* vertimas į ukrainiečių kalbą. Joje ryškėja tendencijos, būdingos ukrainiečių šiuolaikinei istorinei prozai.